

EŠTE VIAC ZÁŽITKOV

Online predaj Bratislava CARD a aplikácia

- Neobmedzené cestovanie verejnou dopravou
- Bezplatný vstup do vybraných múzeí a galérií
- Bezplatná prehliadka mesta a ďalšie zľavy do výšky 50%

Pripojte sa na bezplatnú wifi VisitBratislava

FOLLOW US

- Facebook Visit Bratislava
- Instagram @visitbratislava
- YouTube Visit Bratislava

SmartGuide

Bezplatný digitálny sprievodca

Text a fotografie: Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, Slovenské národné múzeum – Historické múzeum, Múzeum mesta Bratislavy – Hrad Devín a Múzeum Antická Gerulata Rusovce, Studio 727, MS Agency, Shutterstock
Design: sowa | brandstudio

Realizované s finančnou podporou Ministerstva dopravy Slovenskej republiky.

Bratislavská organizácia cestovného ruchu
Primaciálne nám. 1
P. O. BOX 349
810 00 Bratislava
btb@visitbratislava.com
www.visitbratislava.com

Turistické informačné centrum
Kľobučnícka 2
SK-811 01 Bratislava
Tel.: +421 2 16 186
Tel.: +421 2 59356651
touristinfo@visitbratislava.com

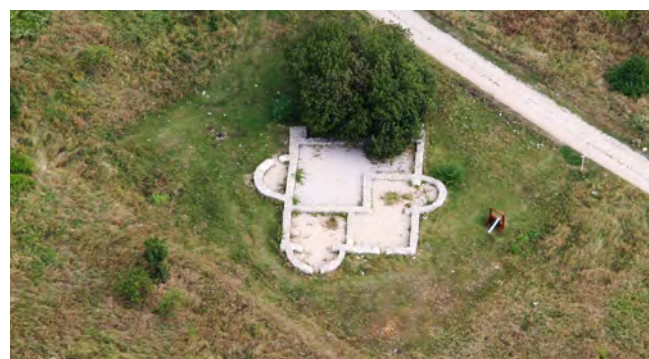
VI / 2023

Stopy Rimanov

Zvyšky rímskeho „kúpeľa“

V mestskej časti Bratislava - Dúbravka na Veľkej lúke mimo sídliskovej džungle sa nachádza vzácný objav z 3. storočia. Základy rímskeho kúpeľa majú tri miestnosti, ku ktorým sa pripájajú tri polkruhové apsidy, ktoré mali slúžiť ako bazény na studenú, teplú a horúcu vodu. Plánovaná funkcia stavby ako kúpeľ sa neskôr zmenila na obytný objekt – civilnú vidiecku **usadlosť typu villa rustica**. Výnimočným nálezom z Dúbravky je bronzová plastika bôžika plodnosti Priapa.

Rímsky míľnik

V mestskej časti Bratislava – Podunajské Biskupice pri prechádzke v parčíku na Hraničnom námestí natrafíte aj na **kópiu rímskeho míľnika z roku 230**. Nápis na míľniku potvrdzuje, že ho dal opraviť v tom čase panujúci cisár Alexander Severus. V **Kostole sv. Mikuláša** sa nachádzajú zamurované rímske nápisy (spólie).

Viac info o keltsko-rímskej Bratislave:
www.visitbratislava.com/historia

Rímsky vojenský tábor Gerulata

Hranice Rímskej ríše prebiehali v strednej Európe pozdĺž Dunaja, ktorý tvoril prirodzenú hranicu. Vybudovali tu **pevnostný systém Limes Romanus** – reťaz vojenských táborov a strážnych veží. Vojenský tábor, ktorý založili Rimania koncom 1. storočia na území dnešnej **mestskej časti Rusovce**, chránil východné krídlo légií v hlavnom meste provincie Horná Panónia v Carnunte (na území dnešného Rakúska). V tábore sídlila jazdecká jednotka **ala prima Cannanefatum**, okolo sa rozprestierala civilná osada. V areáli Múzea Antická Gerulata, sa zachovali základy stavieb z 1. až 4. storočia. Najsúvislejšou pamiat-

kou je neskorootantská pevnosť, ktorá bola vstavaná do severného rohu pôvodného kastela. Zachovala sa tu aj pôvodná maltová dlážka. Kamenné výtvarné diela, ktoré boli zamurované v obvodových múroch sú vystavené v lapidáriu Gerulaty. Nachádza sa tu aj rekonštrukcia kostrového hrobu, modely tábora a nálezy z archeologických výskumov, ako privesky, amulety, mince a keramika. Lokalita Antická Gerulata je zapísaná do **Zoznamu svetového dedičstva UNESCO** spoločne s lžou a rímskymi pamiatkami na Dunaji z Nemecka a Rakúska pod názvom **Dunajský Limes**, západná časť.

Antický Rím oživa v Bratislave – Rusovce každý rok počas podujatia **Rímske hry a Limes Day**, kedy návštevníci môžu nahliadnúť do života vznešených Rimanov a ocitnúť sa uprostred bojov gladiátorov.

BRATISLAVA

Keltsko-rímska Bratislava

- Akropola na Bratislavskom hrade
- Tajomstvo keltských mincí
- Rímsky vojenský tábor Gerulata

BRATISLAVA
TOURIST BOARD

www.visitbratislava.com

KELTSKÁ BRATISLAVA

K vzniku **keltského oppida** (opevneného sídla) na území dnešnej Bratislavy na konci 2. storočia pred Kr. prispela výhodná geografická poloha na križovatke diaľkových ciest. Keltské mesto v Bratislave zaberalo plochu približne 98 hektárov (asi 100 futbalových ihrísk). Na hradnom vrchu dominovala **opevnená akropola**. **Podhradie** sa rozprestieralo na území dnešného Starého mesta a na dnešnom Námestí slobody existovala **predhradná osada**. Keltské osídlenie siahalo aj mimo centrum, **devínske oppidum** bolo strategickým obchodným miestom.

Vizualizácia keltsko-rímskeho obydli na akropole

Akropola na Bratislavskom hrade

Strategická poloha hradného kopca, priamo nad Dunajom, predurčila ho stať sa sídlom keltských panovníkov. Boli tu objavené zvyšky murovaných stavieb starých viac ako 2000 rokov. V 1. storočí pred Kr. tu stáli honosné sídla keltskej aristokracie – kamenné domy s nástennými maľbami a kvalitnými dlažbami. Priamo pod nádvorím paláca sa našla unikátna **mozaiková dlažba typu opus signinum**, ozdobená motívom rozetiek a meandra, ktorá tvorila súčasť reprezentačnej prijímacej sály. Dnes je možné jej zvyšky vidieť priamo na mieste *in situ*.

V areáli dnešného hradu bolo odkrytých **sedem keltsko-rímskych stavieb** s viacerými vzácnymi nálezmi ako napr. zlaté a strieborné mince, keramika, rímske amfory, baltský jantár a iné. Zakonzervované stavby budú prezentované verejnosti v rámci budúcej Keltskej cesty.

Kde bývali „bratislavskí“ Kelti?

V bežných keltských obydliach v podhradí, niesli koly hrebeň strechy, podlaha bola vymazaná hlinou a v strede sa nachádzalo kultové ohnisko. Steny boli buď vypletané prútím a omietnuté mazanicou z hlíny, alebo celodrevené, postavené zrubovou technikou. Pri obydliach sa našli aj šachty, ktoré mohli slúžiť ako studne alebo sklady zásob. Z polozemnice na Nám. A. Dubčeka pochádza **bronзовý kľúč** vystavený v expozícii „Kelti z Bratislavy“.

„Bratislavské“ keltské mince

V stredoeurópskom priestore boli Kelti prví, ktorí tu začali **raziť mince**. Už koncom 2. stor. pred Kr. sa razili zlaté mince, tzv. mušľovité statéry. Na bratislavských zlatých statéroch sa nachádzajú nápisy v latinke BIATEC a NONNOS. Toto najstaršie písmo použité na území Slovenska vzniklo pod vplyvom Rimanov. Najväčším obeživom boli strieborné mince označované ako tetradrachmy. Najčastejším motívom na nich je koník, alebo jazdec s imelom a mečom. Na bratislavských minciach sa vyskytlo 16 druhov nápisov (napr. s koncovkou „-rix“ = kráľ, vojvoda alebo „-marus“ = veľký, významný).

Ako sa vyrábali mince?

Drahý kov sa dávkoval do hlinenej formy – plochej platničky. Tú vložili do pece, kde sa kov roztavil a vznikol tvar mince. Mincový kotúčik sa potom položil medzi dve razidlá a úderom kladiva sa dosiahol obojstranné vyobrazenie.

Zlaté statéry sa razili na akropole, kde sa našli tégliky a pecky

Expozícia Kelti z Bratislavy v podzemných priestoroch hradu prezentuje keltskú tému podľa remesiel (hrnčiarstvo, kovolejárstvo, mincovníctvo). Sú tu vystavené originálne nálezy vrátane vzácných pokladov mincí.

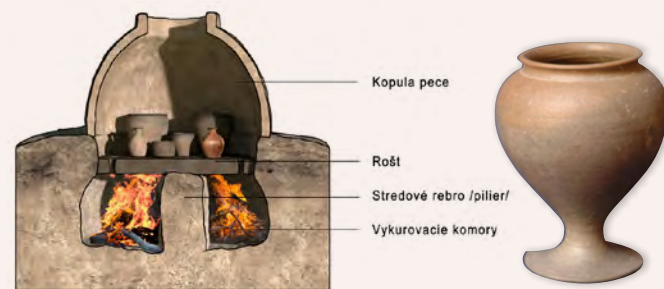

Najčastejším nápisom na keltských minciach je Biatec, podľa neho dostali názov biateky. Biatec je symbolom Národnej banky Slovenska a pred jej budovou sa nachádza socha biateka v nadrozmernej veľkosti od akad. soch. L. Cvengrošovej.

Hrnčiarstvo

Kelti boli šikovnými remeselníkmi. Hrnčiarska výroba sa sústredila v remeselných osadách v okolí dnešného Hlavného námestia a Námestia slobody. Doteraz bolo objavených 17 keltských pecí na vypaľovanie sivej a maľovanej keramiky. Kelti boli prví, ktorí používali rýchlorotujúci hrnčiarsky kruh na našom území.

Najlepšie zachovanou keltskou hrnčiarskou pecou je nález z Ápponyho paláca. Dvojkomorová pec s kruhovým roštom je súčasťou expozície Múzea mesta Bratislavy.

Čo jedli a pili „bratislavskí“ Kelti?

Základom stravy boli obilniny, ale Kelti neboli vegetariáni. To potvrdzuje aj veľké množstvo kostí domácich aj divých zvierat, nájdených v odpadových jamách bratislavského oppida. Na keltskom panovníckom dvore sa hodovalo kráľovsky. **Nálezy amfor** dokumentujú obľúbenosť vína u keltskej elity. Bohatí Kelti si dali dovoľať **víno**, olivový olej, luxusné sklenené a kovové tepané riady na stolovanie. Bežní ľudia konzumovali rôzne kvasené nápoje podobné pivu.

Nálezy na hrade Devín

Na hrade a v obci Devín boli nájdené **obydli a objekty výrobného charakteru**. Odkrytá bola **šperkárská a kováčska dielňa** s viac ako 150 predmetmi. Viaceré nálezy z Devína vrátane sklenených a kovových šperkov, veľkých **zásobnic na obilie, maľovaná keramika a drobná plastika psíka** sú vystavené v expozícii Kelti z Bratislavy na Bratislavskom hrade.

RÍMSKA BRATISLAVA

Strategická poloha Bratislavy na križovatke Jantárovej a Podunajskej cesty hrala dôležitú úlohu pri rozširovaní sa Rímskej ríše na strednom úseku Dunaja. Objav keltsko-rímskych stavieb na Bratislavskom hrade, rímske amfory a mince nájdené v nich sú svedectvom najstaršej prítomnosti Rimanov na území Bratislavy. Rímske vplyvy sa prejavili použitou stavebnou technikou, latinskými nápismi na minciach a stravovacími návykmi akými bolo používanie olivového oleja a holdovanie vínu.

Antické nálezy

V SNM-Historickom múzeu na Bratislavskom hrade je možné vidieť stálu expozíciu Dejiny Slovenska – od praveku po stredovek, ktorej časť je zameraná na rímsku dobu na Slovensku s nálezmi z bratislavských a okolitých lokalít. Nadšencom antických výkopákov odporúčame navštíviť aj zbierku **SNM-Archeologického múzea** pod hradom. Na území dnešnej Bratislavy nachádzame stopy po Rimanoch vo forme kolkovaných tehál, reliéfne zdobených kameňov z oltárov a náhrobkov a drobných predmetov, ako spony, mince a keramika.

Strážca vstupu do Bratislavy

Devínsky hradný kopec pri ústí rieky Moravy do Dunaja po Keltoch a Germánoch obsadili Rimanovia na prelome letopočtov. **Na devínskom hrade** boli odkryté základy viacerých rímskych stavieb. Pri vstupe do areálu dnešného hradu sa nachádzajú základy sakrálnej stavby aj s fragmentami omietky, odkiaľ pochádza nález železného krížika zo 4. storočia. Na nádvorí stredného hradu pri hradnej studni je vyznačený

pôdorys obytnej stavby z 3. stor. so štyrmi miestnosťami.

